

ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย
ภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
**The Obstacles for the Establishment of the Thai Political Party
Branches Under the Political Party Act of 2017**

เสนีย์ คำสุข และ อเนก สุขดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Senee Comsook and Anek Sookdee

Mahamakut Buddhist University, Thailand,

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E - mail: anek.s@psru.ac.th

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีสาระสำคัญและเจตนารมณ์ให้พรรคการเมืองต้องมีพื้นฐานจากสมาชิกพรรคผ่านทางสาขาพรรค สาขาพรรคการเมืองจึงมีความสำคัญเกี่ยวกับการก่อเกิด การดำรงอยู่และการสิ้นสุดของพรรคการเมืองอย่างมาก การก่อตั้งพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการต้องมีการจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาหรือต้องมี 4 สาขาใน 4 ภูมิภาคของประเทศ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย 2) ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคการเมืองจำนวน 10 สาขาของพรรคการเมือง 3 พรรคจำนวน 26 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกลางและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจำนวน 7 คนรวมทั้งสิ้น 33 คนโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหา อุปสรรคสำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยมี 2 ด้านใหญ่ๆคือ ด้านของเงินทุนกับด้านที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกพรรคทั้งที่เกิดจากเงื่อนไขของกฎหมายและสาเหตุอื่นๆ 2) ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรแก้ไขกฎหมายเพื่อยกเลิกการเก็บค่าสมาชิกพรรคและขยายระยะเวลาในการจัดตั้งนานขึ้น พรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคและหัวหน้าพรรคต้องจัดสรรเงินทุนไปช่วยการจัดตั้งสาขาพรรค และควรให้หัวหน้าสาขาและกรรมการสาขาพรรคมีเงินเดือนประจำรวมทั้ง

* วันที่รับบทความ: 18 มกราคม 2564; วันแก้ไขบทความ 20 กุมภาพันธ์ 2564; วันตอบรับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2564

Received: January 18, 2021; Revised: February 20, 2021; Accepted: February 21, 2021

ผู้จัดตั้งสาขาพรรคต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคให้เข้าใจเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายให้ชัดเจน

คำสำคัญ: การจัดตั้ง; กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560; สาขาพรรคการเมือง; ปัญหา อุปสรรค

Abstracts

The Political Party Act of 2017 has main contents and a strong will for all parties have to create from their party members that participate in part branches. Party branch is very important in political party establishment, existence and come to an end. In established a formal political party, The founders have to establish at least 4 party branches in 4 regions or 1 party branch in a region. This research aims to 1) study the problems and obstacles to establishing a branch of Thai political parties 2) to provide suggestions on solutions to the problems. This research was based on documents observations and in-depth interviews from the party branch committees and members of the 10 branches of the 3 political parties, totaling 26 people, the Central Election Commission and officials. Provincial Election Commission of 7 people, totaling 33 people by selecting a specific sample The research instruments were interviewed. Data were Content analysis and analyzed descriptively.

The research found that 1) There are two main obstacles in Thai political party branches establishment; budgeting and party members problems. 2) Recommendations for solving problems the two main obstacles are involved The political party Act amended especially to cancel party member fee. Head Quarter of Party, party leader and party administrations have to provide some budget to help party branches establishment. Party branches establishment process, political party have to meet and clarify the will and important contact of Political Party Law with peoples whose want to be party members.

Keywords: Establishment; Political Party Act of 2017; Political Party Branches; Obstacle

บทนำ

สาระสำคัญและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 คือ ต้องการให้พรรคการเมืองมีฐานจากสมาชิกพรรคการเมืองผ่านทางสาขาพรรคการเมืองและเปิดทางให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางในกระบวนการทางการเมืองตั้งแต่การร่วมจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการจัดตั้งพรรคการเมือง การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคที่ตนเป็นสมาชิกไปจนถึงการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองและควบคุมการทำงานของตัวแทนพรรคการเมืองที่เข้าไปมีตำแหน่งทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามกฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ดังกล่าวก็มีเงื่อนไขที่แตกต่างออกไปจากกฎหมายพรรคการเมืองที่เคยประกาศใช้มาก่อนหน้านี้อย่างหลายอย่างและมีบางเงื่อนไขที่อาจเป็นปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ กล่าวคือ เงื่อนไขสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามกฎหมายฉบับนี้จะต้องมีสมาชิกพรรคในพื้นที่รับผิดชอบของสาขาพรรคอย่าง

น้อยตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป สมาชิกทุกคนจะต้องจ่ายเงินค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกพรรค ถ้าต้องการเป็นสมาชิกพรรคแบบรายปีต้องจ่ายปีละ 100 บาทต่อคน ต่อมาได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 53/2560 เรื่องการดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2560 ผ่อนผันให้สมาชิกพรรคจ่ายค่าสมาชิกในปีแรกเพียงคนละ 50 บาท ส่วนผู้ที่ต้องการเป็นสมาชิกพรรคแบบถาวรหรือตลอดชีพต้องจ่ายค่าสมาชิกครั้งเดียวไม่ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อคน สำหรับจำนวนสมาชิกชั้นสูงสุด กฎหมายไม่ได้กำหนดเพดานไว้เพียงแต่กำหนดขั้นต่ำไว้เท่านั้น สมาชิกพรรคต้องไปประชุมเลือกกรรมการสาขาพรรคโดยต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมอย่างน้อย 100 คน โครงสร้างคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองประกอบด้วยหัวหน้าสาขาและกรรมการสาขาพรรคการเมืองตามจำนวนและตำแหน่งที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 7 คน ทั้งนี้ การได้มา การดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง วิธีการบริหาร หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562 : ออนไลน์)

ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนมีนาคม 2562 มีพรรคการเมืองที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งส่งผู้สมัครเข้าร่วมการเลือกตั้งทั้งระบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อกว่า 80 พรรค ตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ณ วันที่ 9 มีนาคม 2563 ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองที่ยังคงดำเนินการอยู่ทั้งสิ้น 73 พรรค (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563 : ออนไลน์) ถ้าจัดแยกตามจำนวนสาขาพรรคของแต่ละพรรคก็พบว่าส่วนใหญ่คือจำนวน 37 พรรคหรือคิดเป็นร้อยละ 50.60 จัดตั้งสาขาพรรคละ 4 สาขาหรือจัดตั้งครบตามจำนวนน้อยที่สุดตามกรอบกฎหมายเท่านั้น ที่จัดตั้งสาขา 5 สาขา มีเพียง 6 พรรคหรือคิดเป็นร้อยละ 8.20 ของทั้งหมด จัดตั้ง 6 สาขา มีเพียง 5 พรรคหรือคิดเป็นร้อยละ 7.30 ของทั้งหมด พรรคเก่าที่เคยจัดตั้งขึ้นหลายครั้งคือพรรคประชาธิปัตย์มีสาขาเพียง 8 สาขา พรรคที่จัดตั้งสาขามากที่สุดคือพรรคไทยรักธรรมจัดตั้งสาขารวม 93 สาขา เมื่อพิจารณาจำนวนสมาชิกของแต่ละพรรคประกอบกับการพิจารณาจำนวนสาขาพรรคก็จะพบว่าค่อนข้างมีความไม่สอดคล้องกันเพราะพรรคที่มีการจัดตั้งสาขาจำนวนมากไม่ได้มีสมาชิกจำนวนมากหรือมากกว่าบางพรรคที่สาขาพรรคน้อยกว่าแต่อย่างใดดังตัวอย่างพรรคไทยรักธรรมมีสมาชิกพรรคทั้งหมดเพียง 83,440 คนหรือเฉลี่ยเพียง 878 คนต่อสาขาพรรคแต่ละแห่งขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ที่จัดตั้งสาขาพรรคเพียง 8 สาขาแต่มีสมาชิกรวมกันถึง 146,442 คน มากที่สุดในพรรคการเมืองทั้ง 73 พรรคหรือมีสมาชิกเฉลี่ยถึง 18,306 คนต่อสาขา นอกจากนั้น ยังพบว่าส่วนใหญ่คือ 36 พรรคหรือเกือบครึ่งหนึ่งของพรรคทั้งหมดมีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 1,021 – 9,822 คนเท่านั้น พรรคที่มีสมาชิกจำนวนระหว่าง 300 – 900 คนมีอยู่ 10 พรรคและที่ยังดำเนินการหาสมาชิกเพื่อให้ครบจำนวนตามกฎหมายจนจัดตั้งสาขาพรรคได้มีอยู่อีก 10 พรรค

จากข้อมูลและประเด็นต่างๆที่ได้นำเสนอมาในข้างต้นทำให้มีเรื่องที่น่าสนใจและตั้งเป็นประเด็นคำถามได้หลายประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งคือ การจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคการเมืองต่างๆมีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้างและถ้ามีปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคมีข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค

เหล่านั้นอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้จับเอาประเด็นคำถามดังกล่าวนี้มาทำการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาคำตอบต่างๆต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นและยังดำเนินการทางการเมืองอยู่จนถึงวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 จำนวนทั้งสิ้น 69 พรรค และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังนี้

1.2.1 พรรคการเมือง โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1) พรรคการเมืองที่ยังคงดำเนินการทางการเมืองอยู่และมีการจัดตั้งสาขาพรรคครบทุกภาคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาตามที่กฎหมายกำหนด

2) พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกลงสมัครเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562 และมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

เมื่อพิจารณาแบ่งกลุ่มของพรรคการเมืองจากเกณฑ์ที่ 1) และ 2) จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคการเมืองตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เกินกว่า 50 คนขึ้นไปและได้รับคะแนนเสียงเกินกว่า 1 ล้านคะแนน มีจำนวน 4 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรคพรรคประชาธิปัตย์เป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2 พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคการเมืองตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 50 คนและได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ 400,000 คะแนนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1,000,000 คะแนน มีจำนวน 6 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรครวมพลังประชาชาติไทยเป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3 พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคการเมืองตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 1 - 4 คนและได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่า 400,000 คะแนน มีจำนวน 14 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรคพลังประชาชนไทยเป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 3

รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (พรรคการเมือง) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 26 คน ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ของแต่ละสาขาพรรคก็คือ คณะกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสาขา โดยพิจารณาสาขาพรรคของแต่ละพรรคที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละภาคในจังหวัดเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเพื่อให้สะดวก เหมาะสมและประหยัดเวลาในการจัดเก็บข้อมูล

1.2.2 เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 7 คน ดังนี้ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กลาง) จำนวน 2 คนและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจำนวน 5 คน

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ สาขาพรรคการเมืองจำนวน 10 สาขาในพื้นที่ 4 ภาคของพรรคการเมือง 3 พรรค ดังนี้ พรรคประชาธิปัตย์ พรรครวมพลังประเทศไทยและพรรคพลังประชาชนไทย

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งและการจัดองค์กรสาขาพรรคการเมืองไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

2. เครื่องมือการวิจัย

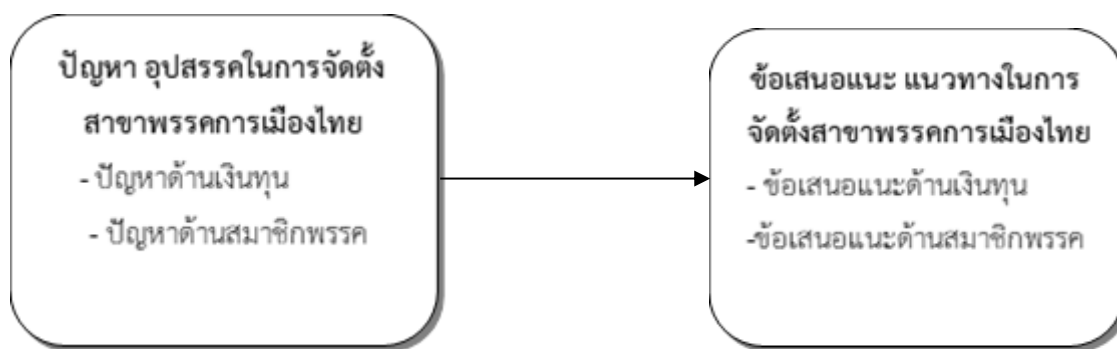
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวทางสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และแบบการสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการโทรศัพท์นัดหมายและเดินทางไปสัมภาษณ์ ณ ที่ทำการสาขาพรรคการเมืองทั้ง 4 ภาคตั้งแต่ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับในระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ในส่วนที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิหรือเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมโดยศึกษาจากเอกสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 สามารถสรุปและจัดแยกออกได้เป็น 2 ปัญหาใหญ่ๆที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

1.1 ปัญหา อุปสรรคด้านเงินทุนในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรค กล่าวคือ ส่วนใหญ่ของกลุ่มผู้จัดตั้งสาขาพรรคมีเงินทุนจำกัด กิจกรรมต่างๆในการจัดตั้งสาขาพรรคมีค่าใช้จ่ายมากหรือต้องใช้เงินทุนดำเนินการ ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคมีภาระต้องจ่ายค่าสมาชิกและค่าใช้จ่ายอื่น จะขอยกคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) บางส่วนมาประกอบผลการวิจัย คือ

“...ตอนตั้งสาขา กรรมการต่างคนต่างจ่าย ผมก็หาพี่น้องในพื้นที่ถามว่าเป็นสมาชิกพรรคไหม...ค่าสมาชิก 500 กว่าคนไม่รู้ใครจ่าย แต่อาหารเวลาประชุม ครูอ้อยเจ้าของอาคารที่ตั้งสาขาพรรคเป็นคนทำเลี้ยง ประชุมกรรมการสาขา 2 – 3 ครั้ง ปรึกษากันเรื่องเงินไม่เข้า...ไม่เคยได้รับเงินจากพรรคส่วนกลางเลย...” (สัมภาษณ์กรรมการสาขาพรรคพลังปวงชนไทย อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ, ตุลาคม 2563)

“...ค่าใช้จ่ายเยอะ เงินไม่พอเพียง จากที่ตั้งไว้ 33 สาขา ตอนนี้เหลือ 13 สาขา เคยมีพรรค อื่นยื่นซื้อตัวหัวหน้าสาขา ที่นี้ก็มีคนมาติดต่อ แต่เราร่วมลงเรือแล้ว บ้านไม่พังเราไม่ออก...” (สัมภาษณ์หัวหน้า สาขาพรรคพลังประชาชนไทย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดสงขลา, กันยายน 2563)

“...ค่าใช้จ่ายสูงมาก บางครั้งถ้าไม่มีต้องยืม แหม (ลูกชายหัวหน้าสาขาพรรค) เคยเอาที่ดินไป ขายฝาก 2 ปี เลย (กำหนด) ไปอาทิติยกว่าๆโดนยึด สาขาต้องดูแลชุมชน เขาขอมาหลายสาย ต้องใช้จ่ายเงิน ทั้งนั้น...” (สัมภาษณ์หัวหน้าสาขาพรรคพลังประชาชนไทย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร, สิงหาคม 2563)

1.2 ปัญหา อุปสรรคด้านสมาชิกพรรคในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรค ได้แก่

1.2.1 ปัญหาด้านการเชิญชวนคนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคเพื่อให้ได้จำนวนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปตามเงื่อนไขของกฎหมาย จะขอยกคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) บางส่วน มาประกอบผลการวิจัย คือ

“...ระดมพวก บางคนแนะนำคนได้ 2 – 3 เดือนได้สมาชิกครบตั้งได้ ใช้เงินส่วนตัว ระดมกันทั้งค่าสมาชิกและทุนประเดิมของพรรค ถ้ามีเงิน หาสมาชิกไม่ยากพอจัดตั้งสาขาได้” (สัมภาษณ์ผู้ร่วม ก่อตั้งพรรคพลังประชาชนไทยและสมาชิกสาขาพรรคพลังประชาชนไทย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก, ตุลาคม 2563)

“...กรรมการและผู้สมัครช่วยกันหาสมาชิก ใช้เงินส่วนตัว แรกๆประชาชนถามว่าใคร เป็นหัวหน้าและกรรมการสาขาพรรค ผมไป 10 หมู่บ้าน ขอหมู่บ้านละ 1 คนไปหลายครั้งได้ 10 คน ทางพรรค ไม่ดูแล...” (สัมภาษณ์กรรมการสาขาพรรคพลังประชาชนไทย อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ, ตุลาคม 2563)

“...สมาชิกมาจากการชักชวนของผู้อยู่ในพรรค ในปี 2563 มี 9,800 กว่าคนมา ประชุมไม่ต่ำกว่า 400 คนมีแกนนำในพื้นที่ ถ้าณรงค์หาสมาชิกได้น้อย สมาชิกกระเป๋เงินไม่เท่ากัน ขาดงบฯ สาขา ส.ส. และหัวหน้าสาขาช่วยจ่ายเงิน...” (สัมภาษณ์หัวหน้าสาขาพรรคประชาธิปัตย์ อำเภอเมือง จังหวัด สงขลา, กันยายน 2563)

1.2.2 ปัญหาการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับสมาชิกพรรครวมทั้งค่าสมาชิกในปีแรกคนละ 50 บาทและการจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคเพื่อให้การจัดตั้งสาขาพรรคครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมายและ จัดตั้งได้อย่างเป็นทางการ จะขอยกคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) บางส่วน มา ประกอบผลการวิจัย คือ

“...ค่าสมาชิกคนละ 350 บาท ทุกคนต้องเสียสละไม่ใช่พรรคนายทุน ช่วยกันหาสมาชิกได้ 500 คนแต่หายาก ต้องช่วยจ่ายค่าสมาชิก ผู้สมัครช่วยหาสมาชิก จ่ายค่าสมาชิก...งบบໍไม่เพียงพอส่วนกลางช่วยหลักหมื่น ผู้สมัครควักกระเป๋า...” (สัมภาษณ์กรรมการสาขาพรรครวมพลังประชาชาติไทย อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก, ตุลาคม 2563)

“...สมาชิกกระเป๋าเงินไม่เท่ากัน สาขาขาดงบฯ รัฐมนตรี ส.ส. หัวหน้าสาขาจ่าย ถ้าเกี่ยวกับสมาชิก งบรัฐมนตรี ผู้ใหญ่ใจดีจากองค์กรธุรกิจ ตอนนี้มีสมาชิกตลอดชีพ 30 คนกำลังรณรงค์ให้เป็นสมาชิกถาวร...” (สัมภาษณ์หัวหน้าและกรรมการสาขาพรรคประชาธิปัตย์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา, กันยายน 2563)

“...ได้สมาชิก 500 กว่าคน ใช้เงินส่วนตัวจ่ายให้ หลังสมัคร พรรคช่วยผู้สมัครคนละ 510,000 บาทจึงหักที่จ่ายให้สมาชิกออกก่อน ที่เหลือออกหาเสียง...” (สัมภาษณ์หัวหน้าสาขาพรรครวมพลังประชาชาติไทย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก, ตุลาคม 2563)

2. ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 พบว่าจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยด้านการเงิน คือ

1) พรรคส่วนกลางควรมีการจัดสรรเงินทุนบางส่วนเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง

2) พรรคส่วนกลางควรมีการบริหารงานด้านการเงินของพรรคอย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ

3) ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิมโดยเฉพาะเกณฑ์การให้เงินอุดหนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเป็นธรรมและควรมีเกณฑ์ในการจัดสรรที่หลากหลาย

4) สมาชิกพรรค กรรมการบริหารสาขาพรรคและกกต.ควรมีการหารือหรือแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงินของสาขาพรรคที่เหมาะสมต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยด้านสมาชิกพรรค คือ

1) พรรคส่วนกลางควรให้ความสำคัญกับสาขาพรรคและสมาชิกพรรคให้มากขึ้น

2) ควรใช้แนวทางแก้ไขปัญหาด้านเงินทุนมาช่วยแก้ไขปัญหาด้านสมาชิกพรรค

3) คณะกรรมการสาขาพรรคต้องมีความรับผิดชอบในทุกด้านและรับผิดชอบต่อสมาชิก

และสาขาพรรคด้วย

ตารางที่ 1 สรุปปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและแนวทางในการแก้ไขปัญหาลักษณะ
ดังกล่าว

ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง	ข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหาลักษณะ
1. ด้านเงินทุน ได้แก่ 1.1 ส่วนใหญ่ของกลุ่มผู้จัดตั้งสาขาพรรคมีเงินทุนจำกัด 1.2 กิจกรรมต่างๆในการจัดตั้งสาขาพรรคมีค่าใช้จ่ายมากหรือต้องใช้เงินทุนดำเนินการ 1.3 ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคมีภาระต้องจ่ายค่าสมาชิกและค่าใช้จ่ายอื่นๆ 2. ด้านสมาชิกพรรค ได้แก่ 2.1 คนส่วนใหญ่ไม่สนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรค 2.2 ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคมีปัญหาต้องจ่ายค่าสมาชิกปีแรกคนละ 50 บาทและคนละ 100 บาทในปีต่อไป 2.3 สมาชิกพรรคไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสาขาพรรค	1. ด้านเงินทุน ได้แก่ 1.1 พรรคส่วนกลางควรมีการจัดสรรเงินทุนบางส่วนเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง 1.2 พรรคส่วนกลางควรมีการบริหารงานด้านการเงินของพรรคอย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ 1.3 ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิมโดยเฉพาะเกณฑ์การให้เงินอุดหนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเป็นธรรมและควรมีเกณฑ์ในการจัดสรรที่หลากหลาย 1.4 สมาชิกพรรค กรรมการบริหารสาขาพรรคและกกต.ควรมีการหารือหรือแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงินของสาขาพรรคที่เหมาะสมต่อไป 1. ด้านสมาชิกพรรค ได้แก่ 1.1 พรรคส่วนกลางควรให้ความสำคัญกับสาขาพรรคและสมาชิกพรรคมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา 1.2 ควรใช้แนวทางแก้ไขปัญหาด้านเงินทุนมาช่วยแก้ไขปัญหาด้านสมาชิกพรรค 1.3 คณะกรรมการสาขาพรรคต้องมีความรับผิดชอบในทุกด้านและรับผิดชอบต่อสมาชิกและสาขาพรรคด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

จากการศึกษาพบว่าปัญหา อุปสรรคที่สำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 คือ เงินทุนหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองรวมทั้งค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคจะต้องจ่ายตามที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายในกระบวนการของการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองมีอยู่มากมายและเกิดขึ้นในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มต้นติดต่อพูดคุยและประสานงานกันในบรรดาผู้ที่รู้จักกันหรือเคยร่วมงานกันหรือแม้แต่เคยร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองมาแล้ว การเดินทางไปร่วมประชุมปรึกษาหารือและวางแผนในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรค ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจัดประชุม ที่พัก ค่าอาหาร การจัดทำเอกสาร และอื่นๆที่เกี่ยวข้องและเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหลายครั้งเพราะต้องมีการประชุมพบปะกันหลายครั้งและจัดขึ้นในกลุ่มคนหลายกลุ่มทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่และอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ในส่วน of ค่าสมาชิกพรรค ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคบางส่วนยินดีใช้เงินส่วนตัวจ่ายเป็นค่าบำรุงพรรค บุคคลระดับ “แกนนำ” หรือคนใกล้ชิดกับอดีต ส.ส. บางคนระบุว่าได้สมัครเป็นสมาชิกแบบตลอดชีพ หรือถาวรคือจ่ายค่าสมาชิก 2,000 บาทต่อคน ส่วนใหญ่ของผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคมาจากการติดต่อและเชิญชวนของกลุ่มคนที่เริ่มต้นจัดตั้งพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ทำให้เงินค่าสมาชิกกลายเป็นเงื่อนไขที่ฝ่ายที่ติดต่อเชิญชวนจะต้องรับภาระจ่ายให้กับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกพรรค กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ส่วนใหญ่ยอมรับว่าเงินค่าสมาชิกพรรคที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคต้องจ่ายเป็นปัญหา อุปสรรคประการหนึ่งในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองดังที่ ณิชชาภัทร อมรกุล (2560 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่าการให้เงินมาเป็นเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกพรรคกลายเป็นภาระต่อประชาชนและขัดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเพราะปัจจัยเรื่องเงินกลายมาเป็นปัจจัยที่ทำให้คนไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมือง การกำหนดให้ต้องหาสมาชิกพรรคเพิ่มขึ้นเรื่อยๆกลายเป็นภาระต่อพรรคเล็ก การตั้งพรรคการเมืองจะทำได้ยากมากขึ้นและสุดท้ายจะมีแต่นายทุนที่เข้ามาตั้งพรรคการเมือง อย่างไรก็ตาม มีเพียงสาขาหนึ่งหรือสองแห่งในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่านั้นที่ระบุว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใด

ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดระบุว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือสังเกตการณ์ใดๆเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและการจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองในจังหวัดที่รับผิดชอบ แต่ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมืองเรื่องการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและการแต่งตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นประกาศครั้งล่าสุดจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเริ่มจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในพื้นที่ โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในพื้นที่นั้น รับทราบและอาจเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในพื้นที่นั้นได้ ทั้งนี้ จากข้อมูลที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.กลาง) จัดส่งไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหลังจากที่หัวหน้าพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ขอรับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคส่งหลักฐานต่างๆรวมทั้งหลักฐานการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองทั้ง 4 ภาคให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต. กลาง) แล้วก็พบว่ามีการระบุจำนวนสมาชิกพรรคในแต่ละสาขาคือตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้คือ ไม่น้อยกว่า 500 คนและพบว่าสาขาพรรคส่วนใหญ่ก็มีจำนวนสมาชิกราว 500 – 600 คน สอดคล้องกับเจษฎา ทองขาว (2556 : 37-55) ศึกษาเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง” ผลการศึกษาพบว่าการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองต่างๆก็เป็นเพียงการจัดตั้งเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น สาขาพรรคที่มีจำนวนสมาชิกหลายพันคนมีน้อยมาก นอกจากนั้น ในช่วงหลังการจัดตั้งสาขาพรรคอย่างเป็นทางการแล้ว บางพรรคยังมีการยกเลิกหรือยุบสาขาพรรค แต่ไปตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดแทน ในบางจังหวัดยังพบข้อเท็จจริงจากสมาชิกและกรรมการสาขาพรรคของบางพรรคการเมืองมีการลาออกแต่ยังไม่มีการแจ้งไปยังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.กลาง) อย่างเป็นทางการ คาดว่าเรื่องเงินอาจเป็นปัญหา อุปสรรคส่วนหนึ่งเพราะต้องมีการเสียค่าสมาชิกพรรคด้วย

ในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 นอกจากปัจจัยทางด้านเงินทุนแล้ว ยังต้องมีปัจจัยทางด้านสมาชิกพรรคอีกด้วย กล่าวคือ สมาชิกพรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรรคมี 2 กลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มแรกคือ ผู้ที่ต้องการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นในจังหวัดหรือพื้นที่ที่เป็นภูมิลำเนาของตนเอง บางคนเป็นอดีต ส.ส. ในพื้นที่และเคยจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองมาแล้ว ในบางพื้นที่เป็นผู้ที่ต้องการจะลงสมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นผู้ที่รู้จักเป็นการส่วนตัวกับกลุ่มคนที่ต้องการจะจัดตั้งพรรคการเมืองและได้รับการขอร้องหรือขอความสนับสนุนให้จัดตั้งสาขาพรรคขึ้นเพื่อให้ครบเงื่อนไขตามกฎหมายจนสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นได้ คนเหล่านี้ได้ร่วมมือกับคนใกล้ชิดหรือคนที่เคยร่วมกิจกรรมต่างๆรวมทั้งกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ที่มีจำนวน 10 – 20 คนเพื่อดำเนินการติดต่อหรือชักจูงคนในท้องถิ่นนั้นเข้ามาเป็นสมาชิกพรรค โดยมีเป้าหมายให้ได้จำนวนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป กลุ่มที่สองก็คือ คนในพื้นที่ที่ได้รับการเชิญชวนหรือบางคนก็สมัครใจเข้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคและกลายเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งกลุ่มที่สองถือเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ

สาขาพรรคแต่ละแห่ง ดังที่ยุทธพร อิสระชัย (2555 : 35) กล่าวว่าปัญหาของสถาบันทางการเมืองที่สำคัญอย่างพรรคการเมืองในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านของสังคมการเมืองไทยมีสาเหตุมาจากพรรคการเมืองไม่ได้เกิดขึ้นตามหลักการสากลที่อาสาเข้ามาเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายไปจนถึงการเป็นตัวแทนในเชิงอุดมการณ์ แต่เริ่มต้นขึ้นจากการยึดติดกับตัวบุคคล ตัวพรรคการเมืองเองไม่ได้ต่อสู้และแข่งขันกันในเชิงนโยบาย ทำให้ไม่สามารถสร้างตัวเองไปสู่ความเป็นพรรคมวลชนที่แท้จริง (mass party) และในความเป็นพรรคการเมืองในประเทศไทย มีแนวโน้มที่จะถูกใช้ป็นเครื่องมือเป็นตัวแทนของกลุ่มทุนธุรกิจ กลุ่มผลประโยชน์ซึ่งดำเนินการผ่านเครือข่ายอุปถัมภ์ที่มีเงินเป็นเครื่องมือมัดเสี้ยมมากกว่า (cash nexus)

ปัญหาสำคัญในด้านสมาชิกพรรคที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้ให้ข้อมูลก็คือการเชิญชวนหรือชักชวนผู้คนในท้องถิ่นเข้าเป็นสมาชิกพรรคค่อนข้างทำได้ยากเพราะคนส่วนใหญ่ไม่ต้องการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ขาดผู้นำหรือนโยบายที่โดดเด่นหรือตรงใจหรือตรงกับความต้องการของประชาชน พรรคเก่าที่เคยจัดตั้งก่อนการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ที่มีบุคคลระดับแกนนำหรือผู้ร่วมก่อตั้งพรรคที่มีชื่อเสียงและเคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี อาจมีคนในท้องถิ่นบางคนนิยมชมชอบสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคและเสียค่าสมาชิกด้วยเงินของตัวเองแต่ความนิยมชมชอบก็มีอยู่ในบางพื้นที่หรือบางจังหวัดเท่านั้น

นอกจากปัญหา อุปสรรคจากการที่คนส่วนใหญ่ไม่ต้องการสมัครเป็นสมาชิกพรรคและการต้องเสียค่าสมาชิกหรือค่าบำรุงพรรคทุกปีแล้ว ในหลายพื้นที่ที่มีหลายพรรคการเมืองดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคยังเกิดปัญหาที่ผู้คนจำนวนหนึ่งถูกชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหลายพรรคและได้สมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองมากกว่า 1 พรรคโดยไม่ทราบว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย กกต. ได้ทำการตรวจสอบในภายหลังจึงพบว่าปัญหาการเป็นสมาชิกพรรคซ้ำซ้อนอยู่ในบางพื้นที่และในบางสาขาพรรคที่มีกรรมการสาขาพรรคทำงานตามหน้าที่ นายทะเบียนสาขาพรรคก็ได้ทำการตรวจสอบและพบความซ้ำซ้อนจนต้องดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องในภายหลัง

ปัญหา อุปสรรคด้านการชักชวนคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคดังกล่าว ทำให้สาขาพรรคส่วนใหญ่จัดหาและรักษาจำนวนสมาชิกได้เพียง 500 กว่าคนหรือจำนวนน้อยที่สุดตามเงื่อนไขของกฎหมายเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสตีธ ธนาธิโชติ (2556 : 117-146) พบว่าพรรคการเมืองของประเทศไทยส่วนใหญ่มุ่งตั้งสาขาพรรคขึ้นมาเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายพรรคการเมืองกำหนดไว้เท่านั้น โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการตั้งสาขาพรรคให้กระจายไปในพื้นที่ต่างๆอย่างทั่วถึง เพื่อให้สาขาพรรคเป็นกลไกของพรรคในการเชื่อมโยงกับประชาชน อันจะเป็นการวางรากฐานความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองนั้นๆเอง มีสาขาพรรคเพียง 2 – 3 แห่งที่มีจำนวนสมาชิกสาขาละ 3,000 – 4,000 คน ทั้งหมดเป็นสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นโดยอดีต ส.ส. ของพรรคการเมืองเก่าและจัดตั้งขึ้นในจังหวัดหรือภูมิภาคที่เป็นเขตเลือกตั้งของอดีต ส.ส.ดังกล่าวและจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในช่วงเวลาที่ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นหัวหน้าสาขากรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรค ณ ที่ทำการสาขาพรรคพบว่าที่ทำการสาขาพรรคของพรรคการเมืองเก่า

ที่มีอดีต ส.ส. มีส่วนสำคัญในการจัดตั้งขึ้นมักใช้อาคารที่อยู่ในบริเวณบ้านพักของอดีต ส.ส. เป็นที่ทำการสาขาพรรค แต่มีเพียง 1 สาขาเท่านั้นที่มีเจ้าหน้าที่สาขาพรรคทำงานประจำทุกวัน อีก 1 สาขามีการจ่ายเงินเดือนให้เจ้าหน้าที่ 1 คนแต่ไม่ได้ทำงานประจำทุกวันและอีก 1 สาขาไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำในที่ทำการสาขาพรรคแต่อย่างไรก็ดี สาขาพรรคอื่นๆทั้งหมดที่ไม่มีอดีต ส.ส. ของพรรคในพื้นที่หรือไม่มีผู้สมัครในพื้นที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 2 สาขาเช่าอาคารของเอกชนเป็นที่ทำการสาขา นอกนั้นใช้อาคารของผู้ร่วมก่อตั้งสาขาพรรคเป็นที่ทำการโดยไม่มีค่าเช่าและพบว่าสาขาทั้งหมดไม่มีการจัดกิจกรรมใดๆหรือไม่มีสมาชิกพรรคอยู่ที่ทำการสาขาแต่อย่างใด

2. ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย

สำหรับข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญ คือ ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้ยกเลิกหรือไม่ให้มีการเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกพรรคเพราะจะทำให้สามารถเชิญชวนผู้คนเข้าเป็นสมาชิกพรรคได้ง่ายขึ้นและอาจสามารถหาสมาชิกพรรคได้ในจำนวนที่มากขึ้นด้วย พรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องให้การสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือการจัดตั้งสาขาพรรครวมทั้งเดินทางไปเยี่ยมเยียน พบปะกับกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ถ้ามีเงินทุนสนับสนุนเพียงพอจากพรรคส่วนกลางไปยังกลุ่มผู้จัดตั้งสาขาพรรค การจัดตั้งสาขาพรรคและการจัดหาสมาชิกให้ได้จำนวนตามที่กฎหมายกำหนดหรือจำนวนมากกว่านั้นตามที่ต้องการจะมีปัญหา อุปสรรคน้อยลง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จะต้องให้ความรู้ทางการเมืองและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างกว้างขวางและเป็นไปในลักษณะการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้ ควรทำให้กฎหมายมีความชัดเจนเป็นที่เข้าใจร่วมกันของทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและกรรมการสาขาพรรคควรมีรายได้หรือเงินเดือนประจำ ถ้าเป็นไปได้ ควรให้ตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดแทนการจัดตั้งสาขาพรรคเพราะสิ้นเปลืองงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1) เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำการศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากพรรคการเมืองบางพรรค ผลการวิจัยที่ได้จึงไม่สามารถที่จะเป็นตัวแทนของสาขาพรรคการเมืองทั้งหมดได้ ดังนั้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้พึงคำนึงถึงข้อจำกัดนี้ด้วย

2) เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำการศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ดังนั้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ควรศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายรวมทั้งกฎระเบียบและประกาศที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่ประกาศและบังคับใช้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาข้อบังคับพรการเมืองรวมทั้งกฎ ระเบียบ และประกาศนายทะเบียนพรการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรการเมืองว่ามีผลกระทบต่อการจัดตั้งสาขาพรการเมืองหรือไม่อย่างไร
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดตั้งสาขาพรการเมืองตามกฎหมายพรการเมือง พ.ศ. 2560 กับการจัดตั้งสาขาพรการเมืองตามกฎหมายพรการเมือง พ.ศ. 2550 ว่ามีบทบัญญัติที่เหมือนกันหรือต่างกัน อย่างไรและส่งผลกระทบอะไรบ้าง
- 3) ควรศึกษาบทบาทของพรการเมืองที่มีต่อการจัดตั้งสาขาพรการเมือง
- 4) ควรศึกษาบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีต่อการจัดตั้งและการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรการเมือง
- 5) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณกับประสิทธิภาพในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา ทองขาว. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสาขาพรการเมือง. *วารสารรามคำแหงฉบับนิติศาสตร์*. 2 (2), 37-55.
- ณัชชาภัทร อมรกุล. (2560). เลือกตั้งครั้งใหม่ ต้องเจออะไรบ้าง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/article/news_650393
- ยุทธพร อิศชัย. (2555). *ปฏิรูปพรการเมือง : การบังคับให้สังกัดพรรค การยุบพรรคและการทำให้พรรคต้องตอบสนองความต้องการของปวงชน*. เอกสารวิชาการชุดปฏิรูปสถาบันทางการเมืองลำดับที่ 2555-1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สตีธร ธนานิธิโชติ. (2556). พรการเมืองไทยยังไม่เข้มแข็ง. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 5 (3), 117-146.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). คู่มือสาขาพรการเมืองและตัวแทนพรการเมืองประจำจังหวัด. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20190624145652.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). ข้อมูลพรการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 9 มีนาคม 2563. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20200309155039.pdf